

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת ויחי

"האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים". פרשה סתומה זו מקפלת בתוכה נבואות לא רק הגלות הקרובה והגאולה ממצרים, כי גם על אחרית הימים בגאולה הגדולה ההיא. "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע שיערה שנה" הם שנים שראה בהם שלוה כנגד אותן שנים של "יוסף בן שבע שיערה שנה" שישב ולמד עם יוסף טרם צאתו לראות שלום אחיו. וכנגד אלה דברי העתידות, **שבע עשרה שנה שחי רבי יהודה הנשיא רבנו הקדוש** בצפרי באחרית ימיו בחתימת המשנה.

עיקר בניינה של הפרשה הוא ברכת יעקב לשבטים. כאן נסגר המעגל הגדול שנפתח בקניית הבכורה מעשו ובהשגת ברכת אברהם מיצחק. **הברכה ההיא השמורה והנכספת שבסיבת ברח מבית אביו וסבל רדיפות ומצוקות, עתה יוצאת למימוש.** יעקב מברך את השבטים ומניח את היסוד למשה. ברכת משה בסוף התורה מקבילה לברכת יעקב, יעקב מניח היסודות ומשה קובעם בניין עולם.

יש להדגיש שלברכת יעקב לשבטים קדמה ברכת יעקב לבני יוסף, לשאלת יעקב התמוהה "מי אלה" יוסף אומר לאביו: **"בני הם אשר נתן לי אלוהים בזה"** שנולדו בטהרה והראהו בזה שטר אירוסין וכתובה. יוסף מעמידם בכור וצעיר. ותמהים אנו כלום לא למדנו מכל שארע בין יוסף לאחיו. כביכול מדוע שיכל ידיו, מעדיף את הצעיר על פני הבכור? הלא זו היתה סיבת כל צרותיו בין יוסף לאחים? ועוד כתוב: **"וירא יעקב את בני יוסף", כיצד ראה הלא עיני ישראל כבדו מזוקן?** אלא, הכל כאן ראה **ברוח הקדש** את המלכים שיצאו משניהם, יהוא, מנשה, וירבעם, לכן אמר **"ידעתי בני ידעתי"**. ועוד רצה יעקב ללמד **שלבכורה אין משמעות** אלא לפי המעשים. דוד היה הקטן, שלמה לא היה בכור, משה לא היה הבכור, הכל נמדד לפי המעשים. ולכן ניטלה בכורת ראובן, **"בכורתו ניתנה לבני יוסף"** כמובא בדבה"י. גם כל המאבקים בית רחל בית לאה אין בהם ממש, המעשים יקבעו את ההיסטוריה ולא הייחוס. ואמנם המלכות החלה בשאול מבית רחל, שבט בנימין, אך שאול לא עמד והמלכות עברה לבית דוד.

בברכות כתוב **"ויקרא יעקב אל בניו"** ממש באותו מטבע שיצחק קרא לו **"ויקרא יצחק אל יעקב"**. כי בעומק דעת יעקב להעביר ברכת אביו ולהטמיעה בכל אחד מן השבטים. בסוף הברכות לכל אחד כתוב: **וזאת אשר דבר אליהם אביהם ויברך אותם איש כברכתו ברך אותם**. מאי **וזאת**, כנגד **וזאת הברכה של משה**, וכנגד **וזאת התורה אשר שם משה. איש כברכתו ברך אותם.** יעקב ידע הנקודה השורשית **שבליבו של כל שבט, וברך אותו בנקודה זו שהיא גם חלקו במלכותו מקום חלקו ונחלתו בארץ ישראל, וגם מהותו ועתידו שממנה תהיה חיותו של כל שבט.** ובנוסף ברך אותם **שבכל אחד ישכון ממין ברכת שאר אחיו.** [שבמלכות לא ייחד לכל אחד אמירה כדי שלא יהיו קטטות, העמיד עליהם את יהודה]. נמצאו כל אחד התברך **במיוחד לו והתברך בברכת הכלל**, קיבל חלקו בברכת אברהם בארץ. להיות כל אחד שומר על ייחודו על נחלתו, ועם זאת להיות כלולים בכלל ישראל.

לאה שתפסה פלך הודאה זכתה ויצא ממנה יהודה, רחל שתפסה פלך שתיקה [לא דברה ליעקב] זכתה ויצאו ממנה בעלי מיסתורין, שאול לא הגיד דבר המלוכה, אסתר לא הגידה עמה. מכאן **שגם**

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

האימהות היו חלק בברכה הגדולה הזאת. יהודה היה מלך, "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבוא שילה". מה כוונת יעקב בברכתו "עד כי יבוא שילה"? יש מפרשים עד שיעבור מקדש משילה לבית עולמים, ויש אומרים עד שיבואו ימי אחיה השילוני שקרע בגדי רחבעם לשניים ונתחלקה הממלכה בין יהודה לישראל. ויש מפרשים עד כי יבוא מלך המשיח ששמו שילה. אולי מכוון לבנו של יהודה שלה, ואולי עד שיצא העובר משליה מזרע יהודה. ורש"י מביא מדרש אגדה עד כי יבוא שי לו, דכת': "יובילו שי למורה".

בכל אדם טמונה סגולתו הייחודית, בכל תלמיד טמונים כוחות מיוחדים לו יכולות בהן מוציא כישרונותיו מן הכח אל הפועל. אף אחד לא ידחק עצמו להיות מה שאינו הוא רק מפני הקנאה או התחרות, או ח"ו מפני שמחנכיו או לא כיוונוהו כראוי. ודאי לא יתבעוהו למה שאינו מסוגל כלל, ודאי לא יכשילוהו במה שאינו משקף את נטיותיו הטבעיות. יש לחפש בכל אחד את אורו הפנימי והיא היא ברכתו. כשם שבכל שבט היתה נקודה סגולית פנימית על פיה יכול היה להתקיים על הארץ בנחלתו המיוחדת לו, וגם ניזון מברכת האחרים. כל תלמיד מתברך בייחודי לו לזהותו האישית ועם זאת מתברך ממה שהקבוצה כולה מתברכת. החכמה הגדולה והיפוי הנסוך על מלאכת המחנך היא חיפוש המיוחד והחזק בכל תלמיד ועידודו למצות יכולותיו. איש כברכתו ברך אותם".

שבת שלום לצוות המורים המחנכים